

Na koncu, možemo zaključiti da knjiga *Monumenta Croatica Vaticana. Camera apostolica. Obligationes et solutiones. Camerale primo (1299–1560), svezak 1*, proizašla kao rezultat dugogodišnjih grupnih istraživanja u fondovima Tajnog vatikanskog arhiva, predstavlja važan doprinos hrvatskoj medievističkoj historiografiji. U budućim istraživanjima srednjovjekovne crkvene povijesti Hrvatske i odnosima Crkve u Hrvata sa Svetom Stolicom, osobito financijsko-upravnim odnosima, ova zbirka izvora postaje jedan od nezaobilaznih priručnika.

Zoran LADIĆ

Regesta zapisnika splitskoga Velikog vijeća od 1620. do 1755. godine, ur. Arsen Duplančić, *Grada i prilozi za povijest Dalmacije* 14, Split, 1998.

Državni arhiv u Splitu već duži niz godina izdaje svoje godišnje glasilo *Grada i prilozi za povijest Dalmacije*. Ovom prilikom uredništvo godišnjaka odlučilo se da čitav broj posveti samo jednom prilogu. Autor tog priloga je višegodišnji istraživač novovjekovne povijesti Splita i Dalmacije Arsen Duplančić. Prilog što ga je Duplančić pripravio za tisak zanimljiv je arhivski primjerak. Riječ je o nevelikom rukopisnom registru (svega 12 folija) nepoznata pisca iz druge polovice 18. stoljeća, koji u sebi krije do danas neobjavljene regeste zapisnika Velikog vijeća splitske komune za razdoblje 1620.–1755. (*Registro di tutte le materie essenziali esistenti nelli pocchi volumi, che s'attrovano nell'Archivio della Città*). Rukopis se danas čuva u arhivskoj zbirci knjižnice *Arheološkog muzeja* u Splitu, dok se veći dio samih zapisnika, na koje se regeste odnose, čuva u *Sveučilišnoj knjižnici* u Splitu. Važnost ovog registra jest u tome što sadrži regeste i onih svezaka zapisnika splitskoga Velikog vijeća koji se do danas nisu sačuvali, tako da nam je ovaj »*Registro*« sačuvao bar neki trag o njihovom sadržaju.

Izdanje se sadržajno može podijeliti na više dijelova. Nakon kratke uvodne riječi (str. 5) urednice časopisa Nataše Bajić-Žarko, slijedi predgovor (9–12) iz pera Arsena Duplančića u kojem autor daje fizičke specifikacije i opis rukopisa te njegovu povezanost s dosada poznatim izvorima za povijest Splita. Duplančić nam potom u Uvodu (13–34) razlaže način funkcioniranja Velikog vijeća kao legislativnog tijela splitske komune nakon 1420. godine. Autor svoj tekst prožima brojim živopisnim primjerima kojima nam ukazuje na stvarne dosege i ovlasti splitskoga Velikog vijeća pod mletačkom upravom. No autor se ne osvrće samo na rad Velikog vijeća, nego razmatra cjelokupan upravni sustav splitske komune i njegovo funkcioniranje u sklopu mletačke uprave gradom i čitavom Dalmacijom. Sam središnji i najvažniji dio izdanja krije se pod naslovom »*Regesta i komentari*« (35–183). Autor nam tu, osim transkripcije regesta, donosi i vrlo korisne komentare i pojašnjenja zasnovana na uistinu zavidnom poznavanju raznolike građe za povijest Splita u novom vijeku. Regeste koje nam Duplančić donosi obiluju podacima za različita povijesna istraživanja prošlosti Splita. Mogu se naći podaci za povijest svakodnevice, političku povijest, povijest gradskih samostana i crkava ... Budući da regeste obuhvaćaju i razdoblje Kandijskog rata, za koje su inače zapisnici Velikog vijeća izgubljeni, ovaj nam izvor može

podosta reći i o doživljaju rata u gradu te modificiranju ustroja gradskog života u ratnim prilikama. Vjerodostojnost mnoštva podataka koji izviru iz ovih regesta može se djelomično provjeriti i u drugim dokumentima, poput sačuvanih zapisnika Velikog vijeća, što je Duplančić i učinio.

Osim glavnog dijela – regesta – Duplančić objavljuje u ovom izdanju još i tri dokumenta (185–194), koja se sadržajno odnose na »*Registro*«, ali do danas nisu bila objavljena. Riječ je o dokumentima vezanim za rad Velikog vijeća u Splitu u novom vijeku. Prvi dokument jesu odredbe za splitsko Veliko vijeće (*Ordini da osservarsi nel far il Consiglio de Signori Nobili*), koje se danas čuvaju s unutrašnje strane korica rukopisa pod signaturom M-11, u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu. Sljedeći dokument jest popis gradskih službenika izglasanih na sjednici splitskog Velikog vijeća 4. ožujka 1731. I ovaj dokument čuva se u splitskoj Sveučilišnoj knjižnici unutar rukopisa pod signaturom M-18, između listova 85 i 86. Posljednji dokument što ga Duplančić donosi u prilogu danas se čuva u *Državnom arhivu* u Zadru, pod arhivskom signaturom »spisi komesara P. Goëssa 1803.–1804., filza II., poz. V., list 286«. Riječ je o popisu ovlasti i dužnosti Velikog vijeća i svih gradskih dužnosnika splitske komune u trenutku propasti Mletačke Republike 1797.

Izdanje je popraćeno i sa svim potrebnim znanstvenim aparatom za lakše korištenje objavljenih građe. Tako čitatelj tu može naći popis kratica više puta navođenih izvora i djela (231–232), opsežan popis literature (233–242) te tri kazala: osobnih imena (245–252), zemljopisnih pojmova (253–255) i predmetno kazalo (257–271). Vrijedno je pripomenuti da na kraju izdanja postoje i sažeci na talijanskom (195–212) i engleskom jeziku (213–230), što će svakako pripomoći približavanju ove problematike stranoj historiografskoj javnosti.

Što na kraju reći? Jedino da je ovaj prilog Arsena Duplančića svakako dobrodošao doprinos poznavanju hrvatskoga ranoga novog vijeka, razdoblja koje je u našoj historiografiji ponajviše zanemareno. Objavljivanjem građe i stručnim komentarima Duplančićev rad trebao bi postati poticaj novim (ali i starijim) generacijama povjesničara da svoj mar i trud usmjere prema ovome izuzetno dinamičnom razdoblju hrvatske povijesti, koje je prethodilo modernizaciji i društvu kakvog danas poznajemo.

Gordan RAVANČIĆ

Eamon DUFFY, *Sveci i grešnici – povijest papâ*, Otokar Keršovani, Rijeka, 1998., X+326 str. ilustrir.

U povodu drugog dolaska pape Ivana Pavla II. u Hrvatsku izišlo je više prigodnih članaka o povijesti papa, a i poneka knjiga, od kojih najveću našu pozornost zaslužuje knjiga Eamona Duffya, objavljena u nakladi »Otokara Keršovanija«, a u prijevodu Olge Vučetić. Ta knjiga ni po čemu ne izgleda prigodničarska. Ona je uvelike obogatila našu historiografiju, koja je inače dosta siromašna studijama koje prelaze naše nacionalne granice. Zadivljuje žurnost izdavača da ovako omašnu i zahtjevnu knjigu tako brzo priredi za tisak, jer je njezin autor potpisao predgovor tek prošle godine na blagdan sv. Petra i Pavla. Naše